

จุดเปลี่ยนประเทศไทย
จุดเปลี่ยนการศึกษไทย

มหาวิทยาลัย

กับความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

ประเวศ วะสี

บริษัท ตรีเพ็ชร กรุ๊ป จำกัด
บริษัท ตรีเพ็ชร กรุ๊ป จำกัด
บริษัท ตรีเพ็ชร กรุ๊ป จำกัด

กรุงเทพฯ ๒๕๖๒

มหาวิทยาลัย กับความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

จุดเปลี่ยนประเทศไทย จุดเปลี่ยนการศึกษาไทย

มหาวิทยาลัยเป็นพลังแห่งความเปลี่ยนแปลง
จากมหาวิทยาลัยสู่...
สนับสนุน...
(ภาค) ภาค...
สนับสนุน...
สนับสนุน...
สนับสนุน...

(กรม) กระทรวง...
บริษัท...
๐๐๐๐๐...
๐๐๐๐-๐๐๐๐-๐๐๐๐...
๐๐๐๐-๐๐๐๐-๐๐๐๐...
๐๐๐๐-๐๐๐๐-๐๐๐๐...
๐๐๐๐-๐๐๐๐-๐๐๐๐...

มหาวิทยาลัย กับความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น จุดเปลี่ยนประเทศไทย จุดเปลี่ยนการศึกษาไทย

ประเวศ วะสี

พิมพ์ครั้งที่ ๑   กรกฎาคม ๒๕๕๒
จำนวน   ๓,๐๐๐ เล่ม
จัดพิมพ์โดย   มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.)
สนับสนุนโดย   สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
ออกแบบ   วัฒนสินธุ์ สุวรรตานนท์
พิมพ์ที่   บ. ทีคิวพี จก.

มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.)
๑๑๖๘ ซ.พหลโยธิน ๒๒ ถ.พหลโยธิน
แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๕๑๑-๕๘๕๕ โทรสาร ๐-๒๙๓๙-๒๑๒๒
e-mail : thainhf@thainhf.org /www.thainhf.org

LL

มหาวิทยาลัยเป็นพลังแห่งการเรียนรู้อันมหาศาล
หากมหาวิทยาลัยเข้าไป
สนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น
จะเป็นจุดเปลี่ยนประเทศไทย

LL

สถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง (350 แห่ง)
จะเข้าไปสนับสนุนชุมชนท้องถิ่น
อย่างเข้มแข็งถึง 100 แห่ง
นั่นจะทำให้ประเทศไทย
เปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรม
สู่สังคมอุตสาหกรรม
ได้เร็วขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

LL

LL

โครงสร้างที่จะทำให้สังคมมั่นคง
และยั่งยืนคือ
ชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง
และส่วนบนต้องเชื่อมโยงกับฐาน
อย่างเกื้อกูลกัน
ความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น
คือจุดเปลี่ยนประเทศไทย

rr

๑.

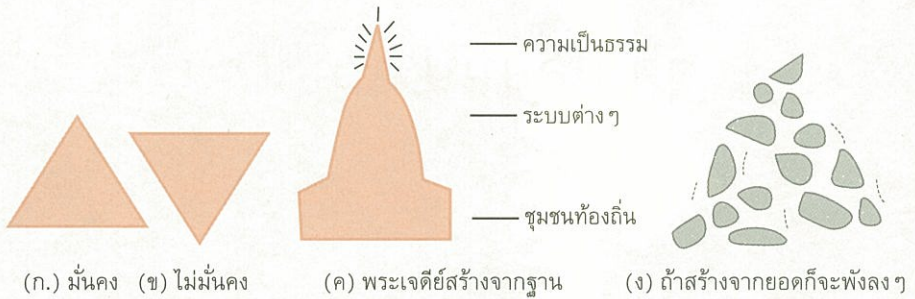
จุดเปลี่ยนประเทศไทย

ปัญหาของการพัฒนาประเทศไทยในเกือบ ๑๐๐ ปีที่ผ่านมา คือการทำแยกเป็นเรื่อง ๆ ส่วน ๆ เหมือนรถยนต์ที่เครื่องหลุดออกจากกัน ไม่ประกอบกันเข้าเป็นโครงสร้างและระบบ จึงไม่เห็นภาพรวมของทั้งหมด และไม่รู้ว่าวิกฤตการณ์ที่ตีบคลานมาสู่เรามากขึ้นเรื่อยๆ นั้นเกิดเพราะอะไร

การที่ประเทศจะเกิดภาวะปรกติสุข โครงสร้างและระบบจะต้องสามารถรองรับบูรณภาพและคุณภาพของสังคมได้ โครงสร้างอะไรที่มั่นคงฐานต้องกว้างและแข็งแรง ถ้าเป็นสามเหลี่ยมก็ต้องเอาฐานลง (รูปที่ ๑) ไม่ใช่เอาหัวลง พระเจดีย์ต้องสร้างจากฐาน ถ้าสร้างจากยอดก็จะพังลง ฐานของสังคมคือชุมชนท้องถิ่น ที่เราพัฒนาแล้วไม่สำเร็จเพราะเป็นการพัฒนาแบบทิ้งฐาน พัฒนาแต่ข้างบน และให้ข้างบนบ่อนเซาะทำลาย

ฐานล่างให้อ่อนแอ โครงสร้างที่จะทำให้สังคมมั่นคงและยั่งยืนคือ ชุมชน
ท้องถิ่นเข้มแข็งและส่วนบนต้องเชื่อมโยงกับฐานอย่างเกื้อกูลกัน

รูปที่ ๑ โครงสร้างใด ๆ ฐานต้องกว้างและแข็งแรงจึงมั่นคง

ความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นคือจุดเปลี่ยนประเทศไทย
ระบบต่างๆ จะต้องเชื่อมกับฐาน เช่น ระบบเศรษฐกิจ ระบบการ
ศึกษา ระบบสุขภาพ ระบบการเมืองการปกครอง ระบบการสื่อสาร ฯลฯ
โดยมีความเป็นธรรมเป็นความสรุปรวบยอด หรือยอดพระเจดีย์

๒.

การพัฒนาอย่างบูรณาการ โดยเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง

การพัฒนาเป็นขั้นๆ ส่วนๆ ไม่นำไปสู่ความสำเร็จ ประจวบเรามีปูนทราย ไม้ กระเบื้อง เราจะพัฒนาแต่ละเรื่องๆ ให้วิเศษวิโสอย่างไร เราก็คงไม่มีบ้านอยู่ตราบเท่าที่เราไม่เอาสิ่งเหล่านั้นมาเชื่อมต่อกันเป็นบ้าน การพัฒนาของเราเอากรรมเป็นตัวตั้ง กรรมนั้นแยกเป็นเรื่องๆ เช่น กรรมดิน กรรมน้ำ กรรมต้นไม้ กรรมข้าว จนมีคนล้อว่าแม้แต่ข้าวเม็ดเดียวกันยังแยกเป็นกรรมข้าว กรรมรำ กลมกลบ การพัฒนาคือการเชื่อมโยง การพัฒนาโดยเอากรรมหรือหน่วยงานเป็นตัวตั้งจึงบูรณาการไม่ได้ การพัฒนาอย่างบูรณาการจึงต้องเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง เช่น ชุมชน ท้องถิ่น จังหวัด

จังหวัด	๗/๖	๐๐
อำเภอ	๗/๖๐	๐๐๐
ตำบล	๗,๖๐๐	๐๐๐๐๐
หมู่บ้าน	๗/๖,๐๐๐	๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐

ในแต่ละจังหวัดมีประมาณ ๑๐ อำเภอ แต่ละอำเภอมี่ ๑๐ ตำบล
แต่ละตำบลมี ๑๐ หมู่บ้าน ทั้งหมดจึงประมาณ ๗,๖๐๐ ตำบล ๗๖,๐๐๐
หมู่บ้าน

ท้องถิ่นประกอบด้วยหลายชุมชนในพื้นที่ที่มีอาณาบริเวณใหญ่ขึ้น
เช่น ตามลุ่มน้ำ ตามหุบเขา ตามที่ราบ ตามห้วยหนองคลองบึงขนาดใหญ่
ท้องถิ่นมีทั้งที่ไม่เป็นทางการและเป็นทางการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
(อปท.) เป็นองค์กรการปกครองที่เป็นทางการมี ๓ ประเภท คือ **อบต.**
เทศบาล และ **อบจ.**

ชุมชนท้องถิ่นจึงเป็นฐานที่กว้างใหญ่ไพศาลของสังคมถ้าฐานของ
สังคมเข้มแข็งทุกด้านก็จะรองรับสังคมทั้งหมดให้มั่นคง เรามีตัวอย่างของ
การพัฒนาอย่างบูรณาการในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างหลากหลาย

๓.

ตัวอย่างดีๆ จากชุมชนท้องถิ่น

มีพัฒนาการดี ๆ เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นมากมายจะขยายตัวอย่าง
เพียงเล็กน้อยดังต่อไปนี้

(๑) **ประชาธิปไตยชุมชนที่บ้านหนองกลางดง** อำเภอสาม-
ร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มี**สภาผู้นำชุมชน**ประกอบด้วยผู้นำ
ชุมชน ๕๙ คน เป็นผู้นำที่เป็นทางการ ๓ คน คือผู้ใหญ่บ้าน ๑ คน และ
สมาชิก **อบต.** ๒ คน ผู้นำไม่เป็นทางการ ๕๖ คน ได้แก่ผู้นำกลุ่มต่างๆ
สภาผู้นำชุมชนทำการสำรวจข้อมูลชุมชน แล้วเอาข้อมูลมาทำ**แผนชุมชน**
เอาแผนชุมชนไปเสนอ**สภาประชาชน** ซึ่งประกอบด้วยประชาชนทั้ง
หมู่บ้าน เมื่อสภาประชาชนหรือสภาชุมชนเห็นชอบแล้ว ก็ช่วยกันขับเคลื่อน
แผนชุมชน ทุกอย่างก็ดีขึ้นเป็นลำดับ เช่น ความยากจนลดลง สิ่งแวดล้อมดี
ขึ้น สังคมดีขึ้น ผู้คนมีความสุขมากขึ้น

นี่เป็นรูปแบบประชาธิปไตยระดับชุมชนที่ประชาชนมีส่วนร่วมด้วย โดยตรงที่ทำให้เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม สุขภาพดีขึ้น รูปแบบนี้ สามารถขยายตัวไปได้ทั้ง ๗๖,๐๐๐ หมู่บ้าน เป็นฐานประชาธิปไตยที่กว้างขวางที่ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างบูรณาการพร้อมกันไป

(๒) แผนแม่บทชุมชน ตัวแทนผู้นำชุมชนระดับหมู่บ้านไปรวมตัวกัน เป็นสภาผู้นำชุมชนระดับตำบล เช่นที่ตำบลไม้เรียงจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีนายประยงค์ รณรงค์ ผู้ได้รับรางวัลแมกไซไซเป็นผู้นำ ตำบลนี้ประกอบด้วย ๑๐ หมู่บ้าน ผู้นำชุมชนระดับหมู่บ้านๆ ละ ๕ คนมารวมตัวกันเป็น สภาผู้นำชุมชนระดับตำบล มีสมาชิก ๕๐ คน สภาผู้นำชุมชนทำแผนแม่บทชุมชน ซึ่งเป็นแผนพัฒนาอย่างบูรณาการทั้งเรื่องเศรษฐกิจ การศึกษา สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม สวัสดิการ เมื่อช่วยกันขับเคลื่อนแผนแม่บทชุมชน การพัฒนาอย่างบูรณาการก็เกิดขึ้น เครือข่ายแผนแม่บทชุมชน ๔ ภาค พยายามขับเคลื่อนกระบวนการทำแผนแม่บทชุมชนให้ขยายตัวออกไปทุกภาค

(๓) วิสาหกิจชุมชน ที่ตำบลเขาคราม จังหวัดกระบี่ คนในตำบลนี้ รวมตัวกันรวบรวมข้อมูลตำบล เช่น ค่าน้ำปลา ค่าขนมลูก ค่าเครื่องต้ม ข้อมูลรวมของทั้งตำบลทำให้เกิดสำนึก แล้วเกิดการปรับพฤติกรรมกรรมการบริโภค และพฤติกรรมการผลิต ที่ทำให้เกิดคุณภาพทางเศรษฐกิจมากขึ้น ชาวบ้าน ได้วิเคราะห์การเป็นหนี้ว่าเป็นหนี้ใคร เท่าไร ทำไมจึงเป็นหนี้ จากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าการเกษตรกรรมที่ปลูกพืชเชิงเดี่ยวทำให้ขาดทุน คนในตำบลนี้ก็ปรับมาทำอาชีพอันหลากหลายตั้ง ๕๐-๖๐ ชนิดรวมเรียกว่า วิสาหกิจชุมชน ชาวบ้านที่ผ่านการวิเคราะห์และสามารถปรับเกษตรกรรมเชิงเดี่ยวไปเป็นวิสาหกิจชุมชนที่ทำอาชีพหลายอย่างเชื่อมโยงกันเป็นกลุ่ม (Clusters) จะพ้นจากความยากจนอย่างเด็ดขาดและถาวร

(๔) เกษตรพอเพียง-วิถีชีวิตพอเพียง ประชาชนชาวบ้านทั่วทุกภาค ได้ค้นพบวิถีชีวิตที่พอเพียง อันยังให้กาย ใจ สันคัม สิ่งแวดล้อมคืนสู่สมดุล เช่นผู้ใหญ่วินุญย์ เข็มเนลิม พ่อมหาอยู่สุนทรชัย ผู้ใหญ่ผาย สร้อยสรกลาง คุณคำเตื่อง ภาษี คุรบาสุทธินันท์ ปรัชญพฤทธิ์ ฯลฯ ดร.เสรี พงศ์พิศ แห่งมูลนิธิหมู่บ้านและสถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ซึ่งส่งเสริมวิถีชีวิตพอเพียง ในระดับชุมชนมานาน กำลังทำมหาวิทยาลัยชีวิตเพื่อเปิดโอกาสให้ชาวบ้าน ได้เรียนระดับอุดมศึกษาอย่างที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของเขา นายแพทย์อภิสิทธิ์ - พญ.ทานทิพย์ อารงวรารังกูร ร่วมกับประชาชนชาวบ้านใน ภาคอีสานได้สนับสนุนให้ชาวบ้านทำเกษตรพอเพียงขยายตัวมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งเห็นผลชัดเจนว่าทำให้หลุดหนี้ มีเงินออม มีกินอ้อม สุขภาพดีขึ้น มีดินไม่มากขึ้น

(๕) กองทุนสัจจะออมทรัพย์ คุรชบ ยอดแก้ว คุณอัมพร ด้วงปาน ที่อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ส่งเสริมให้ชาวบ้านออมเงิน และมารวมกัน ตั้งเป็นกองทุนสัจจะออมทรัพย์ เพื่อให้ชาวบ้านนำไปทำมาหากินด้วยอัตรา ดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าดอกเบี้ยเงินกู้ในระบบเป็นอันมาก ดอกเบี้ยที่ได้รับก็นำมาใช้เพื่อสวัสดิการชุมชนกองทุนสัจจะออมทรัพย์ทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น กองทุนชุมชนที่ชาวบ้านจัดตั้งขึ้นจากออมของเขาเอง เป็นรูปแบบที่ดีมากที่สุดขยายตัวออกไปเรื่อยๆ เช่นที่จังหวัดตราด โดยการนำของพระสุบิน มณีโต* มีกองทุนสัจจะออมทรัพย์ในกว่าครึ่งของหมู่บ้านทั้งจังหวัด

(๖) กองทุนสุขภาพชุมชน สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ร่วมมือกับ อบต. หรือเทศบาล ตั้งกองทุนสุขภาพชุมชน โดย สปสช. ออก ๓๗.๕๐ บาทต่อประชากรหนึ่งคน อบต.หรือเทศบาล ออก

สมทบตามฐานะ กองทุนนี้ใช้สนับสนุนระบบสุขภาพชุมชน ขณะนี้มีในกว่า ๓,๐๐๐ ตำบล สปสช.มีแผนจะขยายจำนวนกองทุนให้ครบทุกตำบลทั่วประเทศ

(๗) การผลิตพยาบาลของชุมชน อบต. เลือกคนในชุมชนส่งไปเรียนพยาบาลที่คณะพยาบาลศาสตร์หรือวิทยาลัยพยาบาล มีโรงพยาบาลชุมชนร่วมมือในการฝึกภาคปฏิบัติ เมื่อจบแล้วไปประจำปฏิบัติงานในชุมชนโดย **อบต.** จ่ายเงินเดือน ความร่วมมือเป็นสามเส้าระหว่าง **อบต.** คณะพยาบาลศาสตร์ และโรงพยาบาลชุมชน ทำให้ก้าวข้ามข้อจำกัดต่างๆ ในการผลิตและการมีพยาบาลเป็นของชุมชนเอง ซึ่งมีความหมายต่อระบบสุขภาพชุมชนมาก สภาการพยาบาลสนับสนุนโครงการนี้อย่างเต็มที่ เป็นตัวอย่างของการผลิตบุคลากรเพื่อชุมชน

(๘) เด็กเล็กเข้าเรียนฟรี กินนมฟรี หญิงตั้งครรภ์กินนมฟรี ที่ตำบลปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีศูนย์เด็กเล็ก ๗ แห่ง มีครูพี่เลี้ยง ๒๐ กว่าคน เด็กเล็กทุกคนในตำบลนี้เข้าเรียนฟรี เข้าเมื่อไรก็ได้ ไม่มีการสอบเข้า ทุกคนกินนมสดฟรีทุกวัน หญิงตั้งครรภ์ในตำบลนี้ได้กินนมสดฟรีทุกวัน ที่ทำได้เพราะในตำบลนี้เลี้ยงวัวนม ๑๐๐ ตัว แต่ละตัวให้นม ๒๐ กก. ต่อวัน แสดงให้เห็นว่าเรื่องการศึกษาและสุขภาพ ถ้าบูรณาการอยู่กับการพัฒนาทั้งหมดในพื้นที่ก็ทำได้ง่ายขึ้น ถ้าทำแบบแยกส่วนเป็นเรื่องๆ ก็ยาก

(๙) ธุรกิจเพื่อชุมชน คุณมีชัย วีระไวทยะ ได้ชักชวนบริษัทธุรกิจไปสนับสนุนชุมชนที่อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยไปสนับสนุนการฝึกอาชีพและการรวมตัวกันทำธุรกิจชุมชน แม้แต่เด็ก ๆ ก็รวมตัวกันทำธุรกิจได้

(๑๐) สภาองค์กรชุมชน สภาองค์กรชุมชนเกิดขึ้นโดยพระราชบัญญัติ สนับสนุนโดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) มี ๓ ระดับ คือ ระดับตำบล ระดับจังหวัด และระดับชาติ สภาองค์กรชุมชนมีฐานกว้างในชุมชนทั่วประเทศ ตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นระบบประสาท ที่รับรู้ปัญหาศักยภาพ และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย กลไกนี้เพิ่งก่อตัว ต้องการพัฒนาและใช้ประโยชน์ต่อไป หากมหาวิทยาลัยเข้าไปช่วยสนับสนุนการทำงานของระบบสภาองค์กรชุมชนก็จะเป็นพลังมหาศาลเชิงนโยบาย

ที่เล่ามา ๑๐ กรณี นี้เป็นตัวอย่างเพียงเล็กน้อยของสิ่งดีๆ ที่กำลังเกิดขึ้นกับชุมชนท้องถิ่น ควรจะมีการวิจัยรวบรวมของดีๆ ในแผ่นดิน แล้วนำมาเผยแพร่เพื่อเป็นกำลังใจ เพื่อการเรียนรู้และขยายตัว และเพื่อสังเคราะห์ให้เห็นระบบชุมชนท้องถิ่น

๔.

ระบบชุมชนท้องถิ่น

ก. ระบบสนับสนุนจากภายนอก

สัมมาทริฐิ - สังคม - ความรู้และเทคโนโลยี - นโยบาย

รูปที่ ๒ สรุประบบชุมชนท้องถิ่น

ระบบชุมชนท้องถิ่นประกอบด้วย

ก. องค์กรชุมชน/องค์กรท้องถิ่น เช่น สภาผู้นำชุมชน ระดับหมู่บ้าน **อบต.** เทศบาล **อบจ.** องค์กรเหล่านี้ส่งเสริมการรวมตัว ร่วมคิดร่วมทำ ทำแผนชุมชนขับเคลื่อนการปฏิบัติตามแผนชุมชน ประเมินการ ปฏิบัติตามแผน ปรับแผน แสวงหาการสนับสนุนจากภายนอก

ข. แผนชุมชนและการพัฒนาอย่างบูรณาการ แผน ชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างบูรณาการ ๑๐ เรื่อง มากหรือน้อยกว่านี้แล้วแต่ ชุมชนท้องถิ่นแต่ละแห่ง คือ

(๑) เป็นชุมชนไม่ทอดทิ้งกัน (ระบบสวัสดิการชุมชน) ทุกชุมชน ลสำรวจผู้ที่อาจถูกทอดทิ้ง เช่น คนแก่ คนจน คนเจ็บ คนพิการ เด็กกำพร้า ให้รู้หมดทุกคนและจัดให้มีอาสาสมัครดูแลช่วยเหลือ โดยใช้กองทุน สุขภาพชุมชน หรือกองทุนสวัสดิการชุมชน

(๒) เศรษฐกิจพอเพียง/ธนาคารชุมชน ทุกพื้นที่ต้องดูแลให้ทุก ครอบครัวมีสัมมาชีพ สัมมาชีพหมายถึงอาชีพที่ไม่เบียดเบียนตัวเองไม่ เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม และมีรายจ่ายน้อยกว่ารายได้ สัมมาชีพจึงเป็นทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ ศิลธรรม และสิ่งแวดล้อมพร้อมกันไป ในตัว การมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของความร่มเย็น เป็นสุข ทุกครอบครัวควรได้รับการสนับสนุนให้มีปัจจัยพื้นฐานของการมี สัมมาชีพ ถ้าเป็นไปได้ควรผลิตอาหารกินเองให้ได้มากที่สุด เพราะความ มั่นคงด้านอาหารเป็นพื้นฐานของความมั่นคงชีวิต นอกจากนั้นก็ทำ วิสาหกิจชุมชนซึ่งรวมทั้งจัดการการท่องเที่ยวชุมชนด้วย ทุกชุมชนควรมี

ระบบการเงินชุมชน เช่น กองทุนสัจจะออมทรัพย์ ซึ่งอาจพัฒนาไปเป็น ธนาคารชุมชนที่ชาวบ้านจัดการเองและรวมตัวกันเป็นธนาคารท้องถิ่น ขนาดใหญ่

(๓) อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากร มีการออมน้ำ ออมดิน ออมต้นไม้ ออมสัตว์ และใช้ประโยชน์อย่างเป็นธรรม มีระบบการจัดการ ชยะและน้ำเสีย

(๔) เป็นชุมชนปลอดภัย จากการลักขโมย ชำ ช่มชืด อุบัติเหตุ การสำรวจว่ามีความไม่ปลอดภัยอะไรบ้าง และจัดการป้องกันระวังระไวให้ เป็นชุมชนปลอดภัยรวมทั้งไม่ให้เกิดกจมน้ำตาย และอุบัติเหตุบนถนน

(๕) แม่และเด็ก-ศูนย์เด็กเล็ก หญิงตั้งครรภ์ทุกคน ควรได้รับ โภชนาการที่ดี อย่าให้มีเด็กเกิดใหม่ที่น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์เพราะต่อไปเมื่อ อายุมากแล้วจะเป็นโรคแห่งความเสื่อมหลายอย่าง มีการคลอดที่ปลอดภัย โดยสมบุรณ์ เด็กได้รับวัคซีนป้องกันโรคพ่อแม่มีความรู้ในการดูแลเด็ก ปรุ้มวัย มีศูนย์เด็กเล็กที่มีครูพี่เลี้ยงที่ได้รับการอบรมเป็นอย่างดี เด็กเล็ก ทุกคนในชุมชนท้องถิ่นเข้าเรียนฟรีและมีนมสดดื่มฟรีอย่างพอเพียงทุกวัน

(๖) การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระบบการศึกษาต้องมอง กว้างกว่าระบบโรงเรียน โดยจัดให้มีการเรียนรู้ของคนทั้งหมด (Education for All) ให้เหมาะแก่วัย ครอบครัว และการงาน โดยนำทรัพยากรทั้งหมด ของชุมชนท้องถิ่นและจากภายนอกเข้ามาใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ (All for Education) และส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาคนให้เต็ม ตามศักยภาพของความเป็นมนุษย์ ให้มีจิตสำนึกที่ดี ทำเป็น คิดเป็น อยู่รวม กันเป็น จัดการเป็น ให้สามารถพัฒนาชีวิตและการอยู่ร่วมกันได้ดี

ควรส่งเสริมการอ่านอย่างทั่วถึง ทุกหมู่บ้านมีชมรมรักการอ่านมีห้องสมุดหมู่บ้าน มีหนังสือนิทานดี ๆ ที่พ่อแม่ทุกคนควรอ่านให้ลูกฟังทุกวัน ทุกตำบลมีศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งมีห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศูนย์ศิลปะ ศูนย์กีฬา ศูนย์การเรียนรู้พิเศษ อยู่ใกล้เคียงกันเป็นกลุ่ม รอบ ๆ มีตลาด

รูปที่ ๓ ศูนย์การเรียนรู้ตำบล

ชุมชนทุกตำบลควรศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตัวเองแล้วเอามาจัดทำพิพิธภัณฑ์ตำบล ณ บริเวณศูนย์เรียนรู้ตำบลจะเป็นที่ที่เด็กและผู้ใหญ่จะมามีกิจกรรมเรียนรู้และบันเทิงร่วมกันอย่างคึกคัก รอบ ๆ มีตลาดชุมชน ชุมชนควรจัดการการท่องเที่ยวชุมชนและจัดให้มีโฮมสเตย์ เป็นรายได้และเป็นการที่ผู้คนได้มาเรียนรู้เรื่องชุมชนทุกตำบล มีวัดประมาณ ๕ วัด

และโรงเรียนประมาณ ๕ โรง ทั้งวัดและโรงเรียนควรเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนท้องถิ่น และร่วมพัฒนาเรื่องต่างๆ อย่างเชื่อมโยงกัน ชุมชนควรจะร่วมกับพระครูแลวัดให้ร่วมมือกันสะอาดสงบมีต้นไม้มาก มีอาจารย์สอนวิปัสสนากรรมฐานท้องถิ่นขนาดใหญ่อาจจัดให้มีวิทยาลัยท้องถิ่นหรือตกลงกับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดมหาวิทยาลัยชีวิตที่ดร.เสรี พงศ์พิศ กำลังทำอยู่

(๗) การสื่อสารชุมชน ควรมีการสื่อสารทุกรูปแบบที่ทำให้ประชาชนรู้ถึงกัน สื่อสารระหว่างกันและสื่อสารกันภายนอก ซึ่งอาจรวมระบบเสียงตามสาย วิทยุชุมชน อินเทอร์เน็ตชุมชน และอาจทดลองทำหนังสือพิมพ์ชุมชน เพื่อเปิดพื้นที่ให้ชุมชนสามารถเป็นผู้สื่อข่าวได้ แทนที่จะเป็นผู้รับสารแต่เพียงอย่างเดียว

(๘) พัฒนาโครงสร้างทางกายภาพ เช่น ถนนหนทาง แม่น้ำ ลำคลอง ไฟฟ้า ประปา การตั้งบ้านเรือน ให้น้ำอยู่ สวยงาม ปลอดภัย

(๙) พลังงานชุมชน ควรมีการศึกษาวิจัยพัฒนาพลังงานชุมชน โดยไม่ต้องพึ่งพืงน้ำมันปิโตรเลียมให้มากที่สุด

(๑๐) ระบบสุขภาพ ระบบสุขภาพชุมชนมีความสำคัญที่สุดในระบบสุขภาพทั้งหมด เพราะถ้าทำได้ดีจะเป็นฐานของสุขภาพของคนส่วนใหญ่ และตัดค่าใช้จ่ายแพงๆ ของบริการในสถานพยาบาลขนาดใหญ่ลง ระบบสุขภาพนั้นครอบคลุมการพัฒนาอย่างบูรณาการทั้ง ๙ ข้อ ดังกล่าวข้างต้น เพราะถ้าทั้ง ๙ ข้อทำได้ดีก็จะเป็นปัจจัยส่งเสริมให้เกิดสุขภาพดี นอกเหนือจากนั้นต้องพัฒนาการป้องกันโรค การสร้างเสริมสุขภาพ การดูแลรักษาโรคที่พบบ่อยการควบคุมโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง ดูแลผู้สูงอายุและคนพิการ เป็นต้น สถานบริการระดับต้น เช่น สถานีอนามัย

และโรงพยาบาลชุมชน เป็นกระดูกสันหลังของระบบสุขภาพชุมชน จึงควรสนับสนุนให้มีกำลังพอเพียงและทำหน้าที่ได้ดี **อบต.** อาจส่งคนไปเรียนพยาบาล แล้วกลับมาเป็นพยาบาลของชุมชน โดยประจำอยู่ในหมู่บ้านหนึ่งคนต่อสองหมู่บ้าน โดยได้รับเงินเดือนจาก **อบต.**

ค. ระบบสนับสนุนจากภายนอก การสนับสนุนจากภายนอกมีได้หลายอย่าง เช่น

ความเข้าใจที่ถูกต้อง และการเห็นคุณค่าของความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

การสนับสนุนทางสังคม เช่น การเป็นอาสาสมัครเพื่อชุมชน

การสนับสนุนทางความรู้และเทคโนโลยี กระทรวง ทบวง กรม มหาวิทยาลัย ภาคธุรกิจเอกชน กองทัพ ภาคการสื่อสาร ฯลฯ มีความรู้และเทคโนโลยีเป็นเอกประการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนถ้าเข้าใจชุมชน

การสนับสนุนทางนโยบาย ระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัดและระดับชาติ รัฐบาลควรเข้าใจความสำคัญและมีนโยบายเพื่อชุมชนท้องถิ่น มีการรับข้อเสนอเชิงนโยบายของชุมชนท้องถิ่นมาปฏิบัติ

เท่าที่กล่าวเรื่องระบบชุมชนท้องถิ่นตามข้อ **ก. ข. ค.** จะเห็นความกว้างขวางครอบคลุมและประโยชน์มหาศาลเพียงใด หากชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็งหมดทั้งประเทศ

๕.

การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ

(Interactive learning through action)

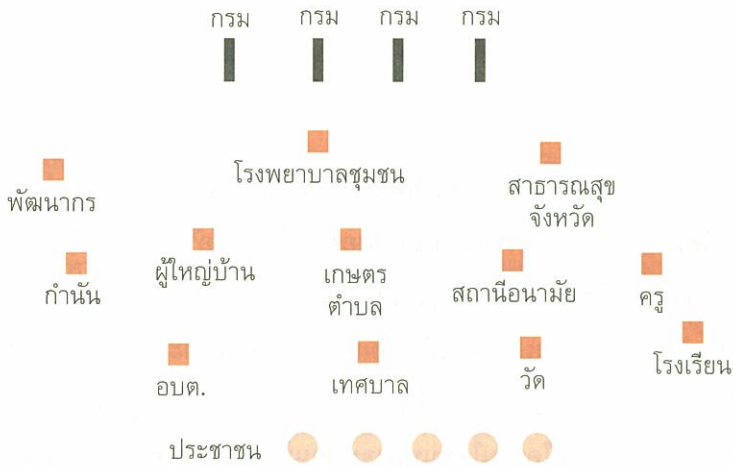
เครื่องมือของการพัฒนาอย่างบูรณาการ

ในระบบที่ซับซ้อนมีหลายมิติที่เชื่อมโยงกัน มีบุคคลและองค์กรต่าง สังกัดต่างสถาบันเกี่ยวข้อง ในสภาพอย่างนี้การใช้อำนาจไม่ทำให้เกิดผล สำเร็จได้ การใช้ความรู้สำเร็จรูปโดยไม่เรียนรู้ในการปฏิบัติก็ไม่สำเร็จ การ เรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติจึงมีความสำคัญที่สุด เพราะในการปฏิบัติจริงมี ปัจจัยต่าง ๆ หลากหลายและมีความจำเพาะ ถ้าไม่เรียนรู้ในการปฏิบัติก็ ทำให้ถูกต้องไม่ได้ ใครคนใดคนหนึ่งจะเรียนรู้เฉพาะตัวคนเดียวทำให้สำเร็จ ไม่ได้ เพราะมีบุคคลและองค์กรเกี่ยวข้องมากมายบุคคลและองค์กรที่ เกี่ยวข้องเป็นทั้งปัจจัยหรืออุปสรรคของความสำเร็จ ถ้าไม่เรียนรู้ร่วมกันก็ เป็นอุปสรรค ถ้ามีการเรียนรู้ร่วมกันก็เป็นปัจจัยของความสำเร็จ

ตามปรกตินุษย์คิดเชิงอำนาจ ต้องการให้เป็นไปตามความคิด ความต้องการของตัวเอง แต่ละคนก็เป็นเช่นนั้น จึงขัดแย้งและติดขัด แม้

ระหว่างพ่อแม่กับลูก ครูกับนักเรียน การเรียนรู้ร่วมกันจึงเป็นการลดตัวตนของแต่ละฝ่าย และเปลี่ยนพฤติกรรมอำนาจมาเป็นพฤติกรรมยอมรับว่าเรายังไม่รู้และต้องเรียนรู้ ฉะนั้นเมื่อเกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติจึงรักกันมาก มีความสุข และมีความสำเร็จในการอยู่ร่วมกันหรือทำงานร่วมกัน การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติจึงควรเกิดขึ้นในทุกพื้นที่ ทุกองค์กร และทุกเรื่องของการทำงานที่มีหลายคน ทุกคนควรมีทักษะในการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำหรือการเชื่อมโยงทางสังคม ซึ่งเรียกเล่นๆ ว่าเป็น “ช่างเชื่อมทางสังคม” ในองค์กรควรมีกู้มนักที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน หรือบางท่านเรียกว่าเป็นหน่วยจัดการความรู้ (KM)

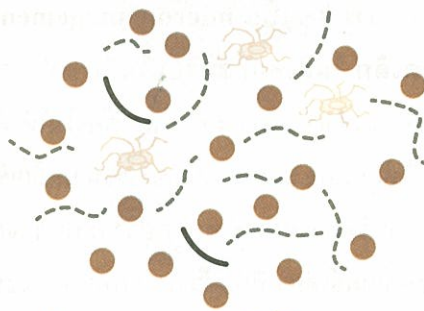
รูปที่ ๔ ในพื้นที่มีบุคคลและองค์กรต่างๆ มากหลาย แต่ต่างคนต่างทำไม่รู้ถึงกัน ไม่เชื่อมโยงกัน เหมือนสังคมไม่มีเซตล์สมอง

ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งจะมีบุคคลและองค์กรเกี่ยวข้องมากมาย เช่น ประชาชน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน พระ ครู โรงเรียน อบต. เทศบาล เกษตรตำบล

พัฒนากรตำบล สถานีอนามัย โรงพยาบาลชุมชน สาธารณสุขอำเภอ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ ต้นสังกัดของหน่วยงานต่าง ๆ (รูปที่ ๔) บุคคล และองค์กรต่าง ๆ เหล่านี้เป็นทรัพยากรอันมหาศาลที่สามารถสร้างความ สุขให้แก่คนไทยทั้งหมด **แต่ที่ทำไมได้เพราะบุคคลและองค์กรต่าง ๆ อัน หลากหลายต่างคนต่างทำ ไม่รู้ถึงกัน ไม่เชื่อมโยงกัน**

ซึ่งต่างจากระบบร่างกาย ซึ่งแม้หลากหลายสุดประมาณ แต่เชื่อมโยงบูรณาการกันเป็นเอกภาพ ถ้าหัวใจไปทาง ปอดไปทาง ตับไปทาง เราก็เป็นคนอย่างนี้ไม่ได้ การที่อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายเชื่อมโยงกันเป็นเอกภาพเพราะ**รู้ถึงกันและเชื่อมโยงกัน** ระบบสมองและข่ายประสาทที่ครอบคลุมทั่วสรรพางค์กายทำหน้าที่ให้ระบบทั้งหมดรู้ถึงกันและทำงานอย่างเชื่อมโยงกัน

โดยนัยนี้ ย้อนกลับไปมองรูปที่ ๔ ที่บุคคลและองค์กรทั้งหลายต่างคนต่างทำ ไม่รู้ถึงกัน ไม่เชื่อมโยงกัน จึงเปรียบเสมือน**สังคมไม่มีเซลล์สมอง** สังคมไม่มีเซลล์สมองก็จะทำอะไรไม่สำเร็จ **เพราะฉะนั้นประเด็นที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาอย่างบูรณาการคือการสอดใส่เซลล์สมองให้สังคม**

รูปที่ ๕ เซลล์สมอง

ทำหน้าที่เชื่อมต่อส่วนต่างของสังคมเข้าด้วยกัน

รูปที่ ๕ คือรูปที่ ๔ ซึ่งแสดงบุคคลและองค์กรต่างๆในพื้นที่แต่คราวนี้มีเซลล์สมองเข้าไปทำการเชื่อมต่อ เซลล์สมองของสังคมคือหน่วยหรือ **ศูนย์จัดการการเรียนรู้ร่วมกัน** (ในการปฏิบัติ) หรือ **ศจร.** ศจรรมีหน้าที่ดังนี้คือ

- (๑) **สำรวจข้อมูลในพื้นที่**
- (๒) **ส่งเสริมการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ**
- (๓) **เป็นหน่วยจัดการความรู้ (KM)**
- (๔) **ส่งเสริมการวิจัยประกอบการปฏิบัติ (Action research)**
- (๕) **สังเคราะห์ประเด็นนโยบายที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ**
- (๖) **ทำการสื่อสารให้รู้ถึงกัน ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่**

เมื่อมีศูนย์จัดการเรียนรู้ร่วมกัน (**ศจร.**) หรือเซลล์สมองที่ทำหน้าที่ ๖ ประการ ก็จะเชื่อมโยงบุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเข้าด้วยกันโดยการเรียนรู้ นำไปสู่ความสำเร็จ

ศจร. หรือเซลล์สมองนี้อาจจะมีขนาดเล็กใหญ่และครอบคลุมพื้นที่แตกต่างกันสุดแต่ภารกิจ ที่สำคัญต้องมีขนาดเล็กพอที่สามารถทำงานอย่างทั่วถึงและประณีต เป็น **micromanagement unit** หรือ **หน่วยจัดการขนาดเล็ก** ในสังคมที่ซับซ้อนไม่มีทางที่การจัดการขนาดใหญ่ลงมาจะประสบความสำเร็จ เพราะทำให้ถูกต้องไม่ได้ ต้องเป็นหน่วยจัดการขนาดเล็กที่ทำให้ถูกต้อง และหน่วยจัดการขนาดเล็กเชื่อมโยงกันขึ้นไปเป็นเครือข่ายของการจัดการขนาดใหญ่ อย่างระบบร่างกายของเราที่ซับซ้อนเริ่มมาจากเซลล์เซลล์เดียว ที่ก่อตัวและถักทอความซับซ้อนขึ้นมา

นี่เป็นประเด็นที่ต้องการความเข้าใจจากทุกภาคส่วนว่าประเด็นสำคัญของประเทศไปถึงเรื่องจัดการแล้ว เราได้ผ่านการถกเถียงเรื่องอุดมการณ์เรื่องหลักการและเรื่องโครงสร้างกันมาจนเห็นตรงกันแล้ว แต่ขาดการจัดการ

การจัดการคือจัดการการเรียนรู้ร่วมกัน (ไม่ใช่จัดการเชิงอำนาจ) และหน่วยจัดการนี้ควรเป็นหน่วยจัดการขนาดเล็ก หน่วยจัดการขนาดเล็กเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายในระดับต่างๆ เต็มประเทศ

รูปที่ ๖ เมื่อมีเครือข่ายเซลล์สมองเต็มประเทศ คนทุกคน องค์กร ทุกระดับ ทั้งประเทศเข้ามาเรียนรู้ร่วมกันเพื่อการพัฒนาทุก ๆ ด้าน

การมีเซลล์สมองเพื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้ จะเปลี่ยนแปลงประเทศโดยสิ้นเชิงจากสังคมที่คิดเชิงอำนาจ และทำเชิงอำนาจ (ซึ่งไม่สำเร็จ) ประโยชน์แต่ก่อโทษจนวิกฤติ) ไปสู่สังคมเชิงปัญญาที่มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เกิดสุขภาวะทางสังคมอย่างยิ่ง

รูปที่ ๖ เครือข่ายเซลล์สมองของสังคม (Social neural networks) เต็มประเทศ

บุคคลและองค์กรต่าง ๆ ควรปรับตัวไปสู่การจัดการเรียนรู้ร่วมกัน หรือเซลล์สมองของสังคมให้มากที่สุด ทุกคนทุกองค์กรมีศักยภาพที่จะเป็นเซลล์สมองของสังคม ไม่ว่าจะเป็นผู้นำชุมชน ครู พระ นักพัฒนา เอกชน นักธุรกิจ **อบต.** โรงเรียน สถานีนอนามัย โรงพยาบาลชุมชน ฯลฯ โดยทำหน้าที่ ๖ ประการของศูนย์จัดการการเรียนรู้ร่วมกันที่กล่าวถึงข้างต้น

ในรูปแบบ “หนึ่งมหาวิทยาลัยต่อหนึ่งจังหวัด” ที่จะกล่าวต่อไป มหาวิทยาลัยหนึ่ง ๆ อยู่ในฐานะจะหนุนช่วย ศูนย์จัดการการเรียนรู้ร่วมกัน ย่อย ๆ ในจังหวัดทั้งหมด และมหาวิทยาลัยอาจเป็นแม่ข่ายของเครือข่ายการจัดการการเรียนรู้ร่วมกันทั้งจังหวัด หรือเครือข่ายเซลล์สมองของจังหวัด ทำให้ทรัพยากรทั้งหมดของจังหวัดและจากภายนอกเชื่อมโยงกัน และนำไปสู่การสร้างจังหวัดสุขภาวะทั้งจังหวัด และทุกจังหวัดทั่วประเทศ

๖.

มหาวิทยาลัย กับความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น หนึ่งมหาวิทยาลัยต่อหนึ่งจังหวัด

มหาวิทยาลัยเป็นพลังแห่งการเรียนรู้อันมหาศาล หากมหาวิทยาลัยเข้าไปสนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น จะเป็นจุดเปลี่ยนประเทศไทย เรามีมหาวิทยาลัยจำนวนมากพอที่จะคิดถึงเรื่อง “หนึ่งมหาวิทยาลัยต่อหนึ่งจังหวัด” เพื่อเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง มีขอบเขตเป้าหมายที่ชัดเจน และคิดถึงความร่วมมือที่เอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง

โดยเฉลี่ยจังหวัดหนึ่งประกอบด้วย ๑๐ อำเภอ ๑๐๐ ตำบล ๑,๐๐๐ หมู่บ้าน ซึ่งอยู่ในวิสัยที่มหาวิทยาลัยใดมหาวิทยาลัยหนึ่ง จะสนับสนุนให้เกิดความเข้มแข็งได้โดยทั่วตลอดโดยมียากจนเกินไปนัก

มหาวิทยาลัยอาจมีบทบาทได้ดังต่อไปนี้

(๑) ก่อให้เกิดกระแสความสนใจและการเห็นคุณค่าของชุมชนท้องถิ่นในประชาคมมหาวิทยาลัยโดยทั่วตลอดทุกคณะและสถาบัน

(๒) จัดให้มีการรวบรวมแนวคิดและความรู้เกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น จากทั้งในและต่างประเทศ และเผยแพร่

(๓) ทำการสำรวจทั่วทั้งจังหวัดและทำฐานข้อมูลว่ามีชุมชนและท้องถิ่นใดเข้มแข็งเรื่องใดโดยละเอียด แล้วนำข้อมูลนี้มาเผยแพร่เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเพื่อขยายเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็งให้เต็มจังหวัด

(๔) ส่งอาจารย์ นักวิชาการ นิสิตนักศึกษา ไปร่วมในกระบวนการทำแผนชุมชน เพื่อเรียนรู้และเพื่อสนับสนุนให้การทำแผนมีคุณภาพมากขึ้น

(๕) วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมแก่การใช้งานของชุมชนท้องถิ่น

(๖) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ดีในสถานการศึกษาทั้งหมดในจังหวัด เป็นการปฏิบัติการเรียนรู้ ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย แห่ง สกว. และคณะได้ทำการทดลองที่เรียกว่า LLEN (Local Learning Enriching Network) อันจะก่อให้เกิดการปฏิบัติการศึกษาในพื้นที่โดยตั้งทรัพยากรทั้งหมดเข้ามาร่วมกัน โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญ

(๗) ผลิตบุคคลากรตามความต้องการของชุมชนท้องถิ่น

(๘) ช่วยชุมชนท้องถิ่นสังเคราะห์ประเด็นนโยบาย และสื่อสารประเด็นนโยบายไปสู่สาธารณะ และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

(๙) สร้างความเชี่ยวชาญในการส่งเสริมการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำหรือการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ ซึ่งเป็นเครื่องมือหลักของการพัฒนาและสนับสนุนให้มีศูนย์จัดการการร่วมเรียนรู้ในพื้นที่ เชื่อมโยงกัน

เป็นเครือข่ายทั้งจังหวัด จะเปรียบเสมือนเครือข่ายเซลล์สมองของจังหวัด มหาวิทยาลัยเป็นแม่ข่ายใหญ่ของเครือข่าย เซลล์สมองของแต่ละจังหวัด (ดูตอนที่ ๕)

(๑๐) ประเมินความก้าวหน้าของการพัฒนาในจังหวัดเป็นระยะ ๆ และรายงานให้ทุกฝ่ายรู้เพื่อการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง

บทบาททั้ง ๑๐ ประการของมหาวิทยาลัยดังกล่าวข้างต้น นอกจากจะช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง สามารถสร้างความร่วมมือเป็นสุขขึ้นเต็มพื้นที่แล้ว ตัวมหาวิทยาลัยก็เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้มหาวิทยาลัยรู้ความเป็นจริงของชุมชนท้องถิ่น เข้าใจวัฒนธรรม ปรับการเรียนการสอน การวิจัย สามารถสังเคราะห์และพัฒนานโยบายสาธารณะ ทำให้มหาวิทยาลัยแข็งแกร่งมีความหมาย มีความภูมิใจในตัวเองและมีความสุข

งานเพื่อชุมชนท้องถิ่นนั้นข้ามพรมแดนสาขาวิชา ขณะนี้อาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีอยู่และความก้าวหน้าทางวิชาการตามสาขา เป็นอุปสรรคต่อการทำงานวิชาการเชิงพัฒนา จำเป็นที่มหาวิทยาลัยจะต้องให้คุณค่าและความก้าวหน้าทางวิชาการกับอาจารย์ที่ทำงานวิชาการเชิงพัฒนาที่ข้ามพรมแดนสาขาวิชา มหาวิทยาลัยควรเปิดโอกาสให้นักวิชาการจากทุกคณะทุกสถาบันทุกสาขาวิชา มีส่วนร่วมในงานเพื่อชุมชนท้องถิ่นอาจมีศูนย์ประสานงานเพื่อชุมชนท้องถิ่นของมหาวิทยาลัย

๗.

การลงมือทำ และการสนับสนุนเชิงนโยบาย

เนื่องจากบทบาทของมหาวิทยาลัยกับความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น เป็นจุดเปลี่ยนประเทศไทย และจุดเปลี่ยนระบบการศึกษาไทย ทุกภาค ส่วนของสังคมจึงควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมให้เป็นจริง ซึ่งอาจมีได้ ดังต่อไปนี้

(๑) มีการรณรงค์เผยแพร่ความคิดเรื่องบทบาทของมหาวิทยาลัย กับความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น และพากันไปดูงานของจริง

(๒) รัฐบาลโดยเฉพาะนายกรัฐมนตรีมีนโยบายและสนับสนุนให้ มหาวิทยาลัยทำงานเพื่อชุมชนท้องถิ่น

(๓) มหาวิทยาลัยใดมหาวิทยาลัยหนึ่งที่สนใจสามารถริเริ่มลงมือได้ ด้วยตนเองไม่ว่าจะมีนโยบายจากรัฐบาลหรือไม่

(๔) คณะกรรมการอุดมศึกษาส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ เห็นคุณค่าของความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น และสนับสนุนเชิงนโยบาย

(๕) ที่ประชุมอธิการบดีซึ่งมีศาสตราจารย์นายแพทย์ภิรมย์ กมล-
รัตนกุล เป็นประธานในขณะนี้ควรนำเรื่องนี้ขึ้นพิจารณาหารือกันและหาทาง
นำไปสู่การปฏิบัติ

(๖) องค์กรปกครองท้องถิ่นและจังหวัดร่วมกันทำทนายมหาวิทยาลัย
ที่ตั้งอยู่ในหรือใกล้จังหวัดของตัวให้มาทำงานเชิง “หนึ่งมหาวิทยาลัยต่อ
หนึ่งจังหวัด”

(๗) องค์กร ส. ทั้งหลายมี สสส. สปสช. สวรส. สข. สกว. ซึ่งล้วน
ต้องการสนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น เพราะความเข้มแข็งของ
ชุมชนท้องถิ่นคือสุขภาพของสังคมไทย เข้ามาสนับสนุนและเป็นเพื่อนให้
มหาวิทยาลัยกล้าทำและทำได้

**ความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นจะทำให้ประเทศไทยหาย
วิกฤตภายใน ๑๐ ปีข้างหน้า**

